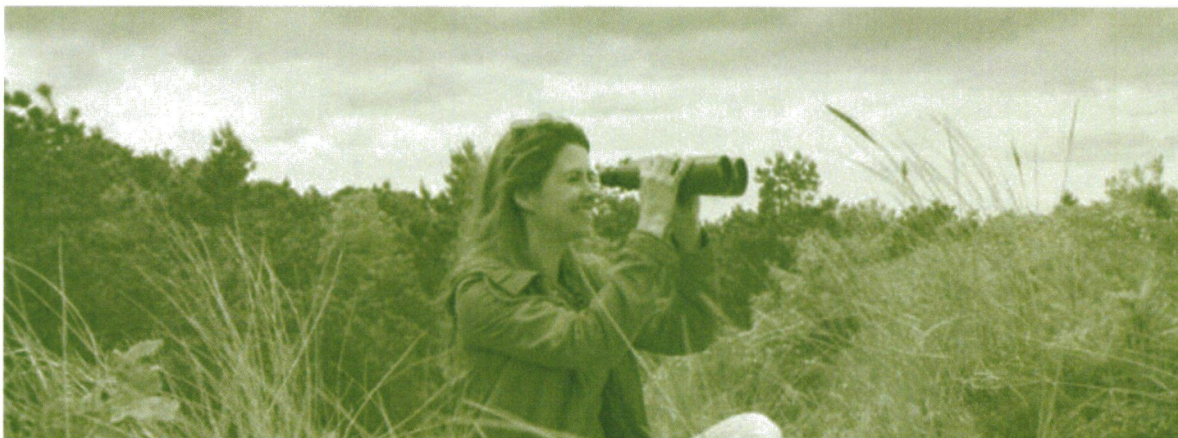

INHOUD

1. Inleiding	4
2. Programma Betrekken bij Groen	7
3. Projecten Betrekken bij Groen 2016.....	10
Cluster 1: WERVEN & OPLEIDEN	11
a. Coördinatie Landelijke Natuurwerkdag in Noord-Holland	11
b. Werving en opleiding samenwerkende beheer vrijwilligers	12
c. Opleiding educatie vrijwilligers	13
d. Werving en opleiding weidevogelvrijwilligers & beheermonitoring	13
e. Werving & opleiding overige monitoring- en onderzoeksvrijwilligers	15
f. Werving en opleiding nieuwe doelgroepen	16
g. Groene academie werving & opleiding	17
Cluster 2: BINDEN & MONITOREN	17
h. Ondersteuning zelfstandige beheervrijwilligers	19
i. Ondersteuning educatie vrijwilligers.....	20
j. Ondersteuning weidevogelvrijwilligers	20
k. Dialoogdag en Eerste Hulp bij Groen	22
Cluster 3: COMMUNICATIE, SAMENWERKING & STURING	24
l. Fonds Betrekken bij Groen	24
m. Samenwerking	25
4. Financiën	27
Bijlage I. Lijst van TBO's en afkortingen	29
Bijlage II. Cyclus van ondersteuning	30
Bijlage III. Leeswijzer Programma en DIN-matrix.....	31
Bijlage IV. Doelen-Inspanningen (DIN) matrix 2016	31

1. INLEIDING

Betrekken bij Groen 2016 is een gezamenlijk programma van de terreinbeherende organisaties (TBO's) dat de actieve betrokkenheid van mensen bij groen helpt vergroten. De deelnemende TBO's in Noord-Holland zijn het Amsterdamse bos, het Goois Natuurreservaat, IVN Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten, PWN, Recreatie Noord-Holland, Recreatieschap West-Friesland, Recreatie Midden-Nederland, Staatsbosbeheer en Waternet. De provincie Noord-Holland heeft de TBO's gevraagd om in 2016 voor de derde maal met een werkplan Betrekken bij Groen te komen.

14.000 betrokken vrijwilligers in Noord-Holland

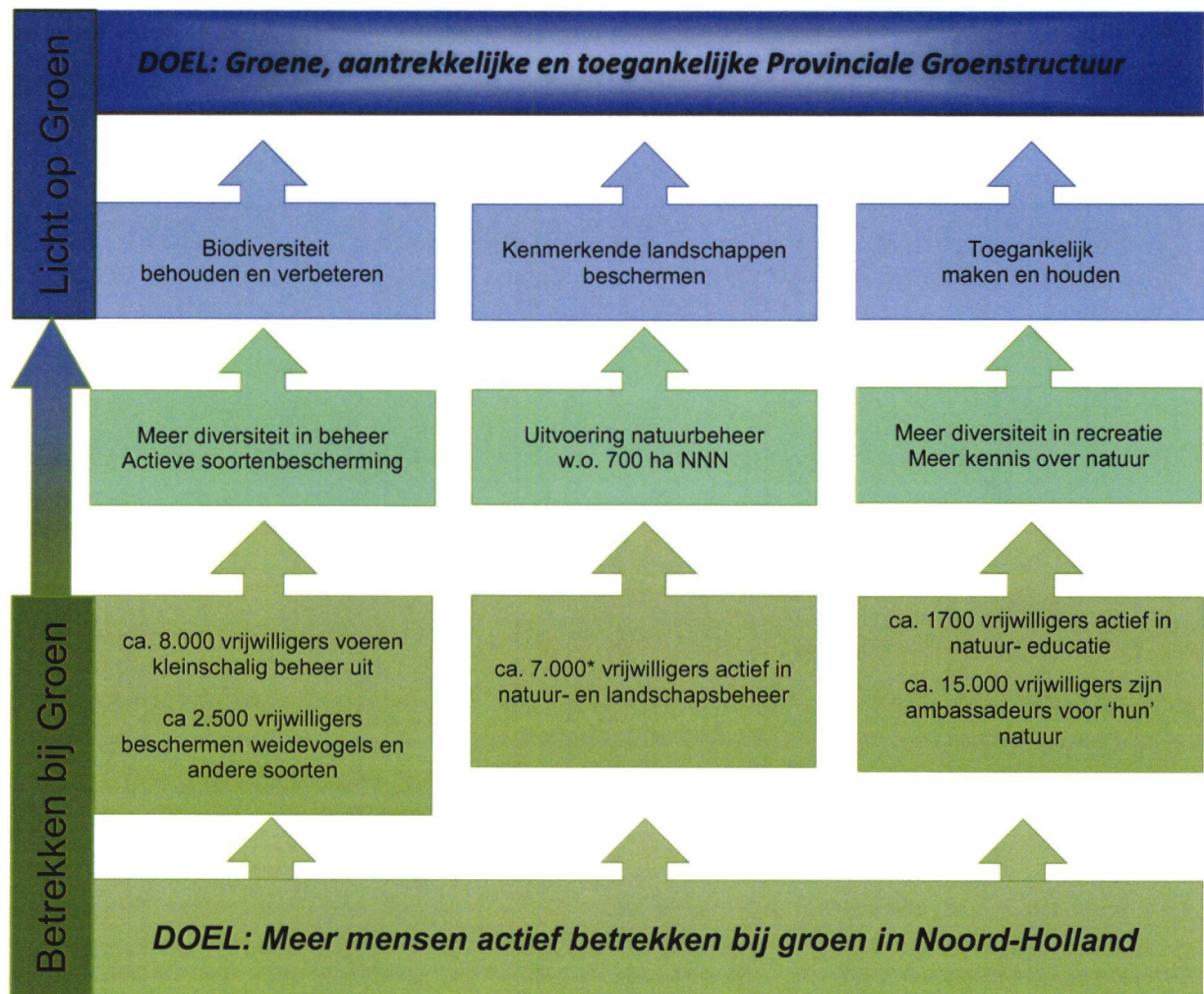
In 2014 zetten ruim 14.000 vrijwilligers in Noord-Holland zich actief in voor het behoud van natuur en recreatieterreinen, het versterken van de biodiversiteit en het toegankelijk maken van de gebieden. Bijna 4.000 vrijwilligers (239,9 fte) hielpen structureel mee bij het beheer van deze terreinen. Ruim 2.500 vrijwilligers (207,4 fte) namen kinderen en volwassenen op excursie mee de natuur in, of gaven uitleg op school. Nog eens 2.600 mensen (75,9 fte) hielpen bij onderzoek en bescherming. Zij beschermden bijvoorbeeld nesten van weidevogels, bouwden uilenkasten of zetten padden over een autoweg. Zo'n 5.000 mensen staken één dag de handen uit de mouwen. Zij deden bijvoorbeeld mee aan de Natuurwerkdag, volgden een maatschappelijke stage of organiseerden een bedrijfsuitje in het groen. Samen deden deze vrijwilligers het werk van 561,5 fulltime krachten.

De TBO's ontplooiën vele activiteiten om mensen te betrekken bij hun natuur- en recreatieterreinen of hun doelstellingen. Met 'Betrekken bij Groen' integreren zij verschillende succesvolle activiteiten in één gezamenlijk programma.

Samenhang met provinciaal beleid

Het programma Betrekken bij Groen stimuleert het werk van vrijwilligers in de natuur in Noord-Holland. De vrijwilligers dragen met hun werkzaamheden bij aan het behalen van de provinciale hoofddoelstellingen op het gebied van natuur en landschap. De provincie heeft deze hoofddoelstellingen beschreven in de agenda Licht op groen:

- het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in Noord-Holland;
- het beschermen van kenmerkende landschappen;
- het toegankelijk maken en houden van de groene leefomgeving.

figuur 1. Betrekken bij Groen draagt bij aan het behalen van de doelstellingen die de provincie zich in Licht op Groen heeft gesteld.

Door mensen te betrekken bij natuur en landschap wil de provincie ook het draagvlak voor groen versterken. Met het Coalitieakkoord 2015-2019 'Ruimte voor Groei' onderstreept de provincie het belang van de betrokkenheid van Noord-Hollanders bij hun eigen groene omgeving. Zij geeft aan dat de gelden die zij beschikbaar stelt voor de werkzaamheden door vrijwilligers in de natuur, structureel deel uitmaken van haar groene budget.

Ontwikkeling van Betrekken bij Groen 2014 – 2016

Vanaf 2014 is door Betrekken bij Groen de basis van een gezamenlijke infrastructuur voor vrijwilligers gelegd. Vrijwilligers die actief zijn in natuurbeheer, -educatie of -bescherming, kunnen rekenen op opleiding of advies. Materialen als lespakketten, promotiematerialen of gereedschappen maken dat zij zelfstandig aan de slag kunnen. De Groene Academie is gegroeid tot een centraal punt voor werving en opleiding. De TBO's leiden gezamenlijk hun vrijwilligers op in natuurbeheer. Tijdens de jaarlijkse Dialoogdag gaan vrijwilligers in gesprek met de TBO's en de provincie. Uit het 'Betrekken bij Groen Fonds' worden jaarlijks initiatieven voor samenwerking met de zorg- of andere branches gefinancierd.

Het Werkplan Betrekken bij Groen 2016 staat in het teken van de verhoging van de kwaliteit van de activiteiten en de consolidatie van de samenwerking van TBO's.

2. PROGRAMMA BETREKKEN BIJ GROEN

Doelstelling

De hoofddoelstelling van Betrekken bij groen is om de bewoners van Noord-Holland (meer) te betrekken bij de groene leefomgeving. Dit betekent dat de TBO's inzetten op:

- het behouden, vergroten en verbreden van de groep mensen die zich vrijwillig inzet voor natuur en landschap;
- het ondersteunen van mensen die als vrijwilliger aan de slag willen in hun groene leefomgeving.

Doelgroep

Betrekken bij Groen is voor vrijwilligers die een actieve bijdrage (willen) leveren aan de groene leefomgeving in Noord-Holland. TBO's onderscheiden vijf doelgroepen:

- Vrijwilligers actief in beheer van natuur en landschap
- Vrijwilligers actief in natuureducatie en promotie
- Vrijwilligers actief in monitoring en bescherming van weidevogels
- Vrijwilligers actief in monitoring en bescherming van andere dier- en plantsoorten
- Vrijwilligers actief in belangenbehartiging

Uitdagingen

Bij de ondersteuning van vrijwilligers staan de TBO's voor enige uitdagingen. Zij willen de vrijwilligers beter en efficiënter ondersteunen. In 2016 willen zij de kwaliteit verhogen door:

- Betere afstemming op kwantitatieve vraag van vrijwilligerswerk
- Betere afstemming van kwalitatieve vraag en aanbod van vrijwilligerswerk
- Kosten verlagen & efficiënter werken

- Betere ondersteuning en binding doelgroep
- Betere aansluiting op maatschappelijke processen
- Betere communicatie naar vrijwilligers
- Betere beheersing proces

Samenhang van de activiteiten

TBO's gaan deze uitdagingen aan met een integraal programma. Hierdoor kunnen de verschillende uitdagingen voor meerdere doelgroepen en met meerdere activiteiten (projecten) worden aangegaan. De samenhang van de activiteiten en de doelen is verwerkt in een schema (bijlage IV). Een leeswijzer vindt u in bijlage III.

De TBO's maken met de verschillende projecten ruimte voor het werven, opleiden, binden en monitoren van groene vrijwilligers (zie cyclus van ondersteuning in bijlage II).

Prognose van de groei

Het aantal vrijwilligers dat actief is in de Noord-Hollandse natuur neemt de laatste jaren toe. Per werkveld verschilt de ontwikkeling echter. Vrijwilligers die zich inzetten voor natuureducatie stijgen jaarlijks met 4%. Zelfstandig werkende beheergroepen (die buiten de TBO's actief zijn), laten een autonome groei zien van ca. 3% per jaar. Het aantal monitoringvrijwilligers lijkt gemiddeld gelijk te blijven. De verwachting is dat deze trends doorzetten. De aantallen van vrijwilligers die belangen behartigen, worden niet bij gehouden.

Ook tussen de TBO organisaties zien we verschillen in ontwikkeling. Het aantal vrijwilligers dat actief kan zijn in het beheer en monitoring blijft bij meerdere TBO's het komende jaar nagenoeg gelijk. Dit komt omdat de begeleiding van de vrijwilligers voor deze organisaties een grens heeft bereikt. Voor sommige gebieden geldt een wachtlijst voor vrijwilligerswerk. Pas als de kosten van begeleiding en opleiding worden verlaagd, kunnen weer meer vrijwilligers een rol spelen in deze gebieden. Deze TBO's zetten daarom in 2016 vooral in op verhoging van de efficiëntie van de ondersteuning en verhogen van de zelfredzaamheid van deze vrijwilligers.

Monitoringsrapportage

Aan het eind van het jaar worden de resultaten van het programma ingebracht voor de monitoringsrapportage voor het provinciaal beleid.

Het gaat hierbij om:

- De aantallen vrijwilligers, uitgesplitst in beheervrijwilligers, educatievrijwilligers en monitoringsvrijwilligers;
- Per groep wordt bij benadering aangegeven hoeveel FTE aan werk wordt verzet;
- Indien mogelijk wordt meer kwalitatief aangegeven wat het bereik is geweest van de vrijwilligers, in de vorm van anekdotes;
- Geografische spreiding over Noord-Holland van de in 2016 uitgevoerde projecten en de hieruit voortvloeiende activiteiten.

Samenwerking TBO's en maatschappelijke organisaties

De samenwerking tussen TBO's gaat een derde ronde in. In 2016 werken zij verder aan een gedegen infrastructuur voor de ondersteuning van vrijwilligers. Daar waar kan worden samengewerkt in de cyclus van ondersteuning, slaan zij de handen ineen.

Elke partner heeft de mogelijkheid op één of meerdere onderdelen in te stappen. De uitvoering van nieuwe projecten als 'Opleiding zelfstandige vrijwilligers' en 'Groene academie', gebeurt in projectteams met minimaal drie TBO-leden. De evaluatie van product en resultaat komt beschikbaar voor alle partners. Dit geeft partners de mogelijkheid later in te stappen. Daarnaast ontwerpen de TBO's een gezamenlijke communicatie. De Groene Academie is een centraal punt in de communicatie.

Via het Betrekken bij Groen Fonds worden in 2016 opnieuw samenwerkingsprojecten met maatschappelijke organisaties gestimuleerd.

Wat doen TBO's nog meer om mensen actief te Betrekken bij Groen?

Betrekken bij Groen is de uitwerking van het provinciaal beleidsagenda Licht op Groen, en wordt gesubsidieerd door de provincie Noord-Holland. TBO's dragen aanvullend aan dit programma nog op andere manieren bij aan de hoofddoelstelling om meer mensen actief te betrekken bij de provinciale groenstructuur. Zij bieden gevarieerd werk aan diverse vrijwilligers aan en zorgen voor faciliteiten en kennis. Ze geven zorgcliënten, bedrijven, buurtbewoners, middelbare scholieren, re-integrerende werkelozen en festivalgangers de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de natuur.

3. PROJECTEN BETREKKEN BIJ GROEN 2016

In 2016 betrekken de TBO's mensen bij de groen door middel van 16 samenhangende projecten. De projecten zijn inspanningen die de doelen van het programma Betrekken bij Groen behalen. Dit is schematisch weergegeven in het Doelen-Inspanningen Netwerk (bijlagen IV).

De inspanningen zijn geclusterd in drie clusters (zie bijlage II):

- Werven & opleiden
- Binden & monitoren
- Communicatie, samenwerking & sturing

De projecten zijn hieronder kort weergegeven.

Cluster 1: WERVEN & OPLEIDEN

a. Coördinatie Landelijke Natuurwerkdag in Noord-Holland

Doelstelling	Bekendheid vrijwilligerswerk verhogen, nieuwe vrijwilligers enthousiasmeren.		
Resultaat 2016	▪ 65 locaties Natuurwerkdag ▪ ca. 800 nieuwe vrijwilligers op de Natuurwerkdag		
Inhoud	De landelijke Natuurwerkdag wordt jaarlijks op de eerste zaterdag in november georganiseerd. Het is voor potentiële vrijwilligers veelal een eerste kennismaking met groen vrijwilligerswerk. Daarnaast biedt het de mogelijkheid aan jongeren (maatschappelijke stages) en gezinnen om zich eenmaal per jaar in te zetten voor het behoud van de natuur. De locaties worden georganiseerd door zelfstandige vrijwilligersgroepen en TBO's. Landschap Noord-Holland coördineert de Natuurwerkdag in Noord-Holland, zorgt voor gereedschappen, veilig werken en PR/voorlichting. IVN en LNH organiseren in aanloop naar de Natuurwerkdag Inspiratiecursussen (zie project Groene Academie). Dit project draagt bij aan de doelstellingen van Betrekken bij Groen, maar wordt door de TBO's buiten Betrekken bij Groen om gefinancierd.		
Activiteiten & planning	juni – nov sept sept - nov okt – nov	Aanmeldingen, beheer website, voorlichting & advies Cursus Inspiratie Natuurwerkdag PR, perscontact, nieuwsbrieven en promotiematerialen verspreiden Faciliteren gereedschappen	
Bedrag	uren	-	
	materialen	-	
	totaal	Financiering buiten Betrekken bij Groen	
Uitvoering	LNH, i.s.m. AB, GNR, IVN, NM, PWN, RNH, SBB, WN		

b. Werving en opleiding samenwerkende beheer vrijwilligers

Doelstelling	Vrijwilligers opleiden tot vrijwillige natuurbeheerders, efficiëntie bevorderen.	
Resultaat 2016	▪ minimaal 2 nieuwe vrijwilligersgroepen in opleiding ▪ minimaal 15 bestaande groepen in opleiding ▪ Minimaal 40 cursussen ▪ Minimaal 350 cursisten	
Inhoud	Het fysieke beheer van de natuur- en recreatieterreinen wordt voor een gedeelte uitgevoerd door vrijwilligers. De TBO's bieden een breed pakket van cursussen aan dat de vrijwilligers in staat stelt om zelfstandig of in samenwerking met de terreineigenaar natuur te beheren. Het curriculum bestaat uit ca. 40 cursussen op het gebied van Ecologie & Natuurbeheer, Arbo, EHBO & Veiligheid, Gereedschappen & Machines, Leiding geven & Samenwerking. De cursussen worden aangeboden via de Groene Academie. In 2016 is er overleg met de Groene Academie over de administratieve afwikkeling. In 2016 leiden de TBO's vrijwilligersgroepen op die beheertaken meer zelfstandig kunnen uitvoeren. Zij organiseren een trainingsprogramma om minimaal 15 bestaande groepen meer zelfstandige taken te geven. De opleiding voor Vrijwillig natuurbeheerder staat ook open voor beheervrijwilligers die actief zijn bij andere terreineigenaren dan TBO. De ca. 110 zelfstandige beheergroepen die zijn aangesloten bij Landschap Noord-Holland maken kleinschalige natuur toegankelijk en verhogen de biodiversiteit. In 2016 leidt Landschap Noord-Holland 2 tot 4 nieuwe groepen van deze doelgroep op naar zelfstandig natuurbeheer.	
Activiteiten & planning	jan - dec	Opleiding vrijwilligers & vrijwillige coördinatoren Scholing huidige vrijwilligersgroepen Training professionals t.b.v. begeleiding vrijwilligers Regie projectteam TBO; afstemming Groene Academie
Bedrag	Uren	€ 58.000
	Materialen	€ 8.000
	Totaal	€ 66.000
Uitvoering	LNH, i.s.m. AB, GNR, NM, PWN, RNH, SBB, WN	

c. Opleiding educatie vrijwilligers

Doelstelling	Nieuwe vrijwilligers werven en opleiden voor natuureducatie.	
Resultaat 2016	▪ 100 nieuwe educatievrijwilligers als natuurgidsen, watergidsen, jeugdbegeleiders, natuurouders of coördinerende functies ▪ 20 nieuwe vrijwilligers voor coördinerende (werkgroepen) en bestuurlijke functies ▪ 10 vrijwilligers die opgeleid worden om zelf cursussen op te zetten ▪ Nieuwe thema's als Natuur & Zorg en Duurzaamheid zijn opgenomen in de basis Natuurgidsencursus en minimaal 4 nieuwe educatieve producten zijn als eindopdracht gidsen binnen deze domeinen ontwikkeld	
Inhoud	Opzetten en ondersteunen Natuurgidsencursus op minimaal vier plekken in Noord-Holland (uitvoering op minimaal twee plekken en opzetten op minimaal twee andere plekken). Opzetten en ondersteunen van minimaal drie korte cursussen in Noord-Holland. Ondersteunen van werving deelnemers cursussen mede via Groene Academie en lokale zichtbaarheid. Implementeren in 2015 ontwikkelde Toolkit 'werving en binding' waarbij nieuwe (coördinerende en bestuurlijke) leden geworven worden buiten het groene domein (zorgsector, financiële sector, communicatie sector, toeristisch/recreatieve sector etc.). Organiseren van een training/netwerk voor organisatoren en docenten van de Natuurgidsencursus. Stimuleren om 'nieuwe' thema's als Natuur & Zorg op te nemen in de basis cursus en ondersteunen bij het vinden van stageplaatsen en examenopdrachten in deze sectoren.	
Activiteiten & planning	jan-dec apr-dec jan-dec jul-dec jan-maart	Training & begeleiding vrijwilligers die zelf de Natuurgidsencursus opzetten Training & begeleiding vrijwilligers korte cursussen Implementeren Toolkit Werving & Binding Updaten Natuurgidsencursus met nieuwe thema's & docenten op deze nieuwe thema's werven/opleiden PR toolkit voor werving deelnemers cursussen
Bedrag	Uren Materialen Totaal	€ 40.000 € 5.000 € 45.000
Uitvoering	IVN	

d. Werving en opleiding weidevogelvrijwilligers & beheermonitoring

Doelstelling	Nieuwe vrijwilligers werven en opleiden voor weidevogelbescherming en beheermonitoring.	
Resultaat 2016	▪ Minimaal 40 nieuwe vrijwilligers ▪ 1 basiscursus weidevogelbescherming ▪ 4 basiscursussen beheermonitoring	
Inhoud	Het werven en opleiden van vrijwilligers met eenmaal een Basiscursus Weidevogelbescherming en viermaal de Cursussen Beheermonitoring Weidevogels. Na de opleiding worden de nog onervaren vrijwilligers gekoppeld aan ervaren vrijwilligers en/of krijgen zij extra begeleiding in het veld van Landschap Noord-Holland. Landschap Noord-Holland leidt nieuwe vrijwilligers op om weidevogels te beschermen en te monitoren. LNH zal dit jaar sterk haar focus leggen op de beheermonitoring. Monitoring van vogels door observatie op afstand geeft informatie over de aantallen vogels, het broedresultaat en het gewenste beheer. Ook geeft het een indicatie over het succes van beheer. LNH werkt hierin samen met de agrarische collectieven en vogelwerkgroepen, IVN en KNNV.	
Activiteiten & planning	feb-maart maart – mei	Werving nieuwe vrijwilligers Opleiding nieuwe vrijwilligers
Bedrag	Uren	€ 53.500
	Materialen	€ 2.500
	Totaal	€ 56.000
Uitvoering	LNH	

e. Werving & opleiding overige monitoringvrijwilligers

Doelstelling	Inzicht krijgen in kansen, mogelijkheden en drempels om de samenwerking met monitorings- & onderzoeksvrijwilligers te verbeteren. De resultaten van de verkenning dienen als input voor een of meerdere projecten vanaf 2017 en verder.	
Resultaat 2016	▪ Wervings- en opleidingsplan voor monitoringsvrijwilligers ▪ Afstemming TBO's en POFF's ▪ 4 nummers van Tussen Duin & Dijk	
Inhoud	In 2016 onderzoeken de TBO's op welke wijze de samenwerking met monitoring vrijwilligers kan worden versterkt. Speciale aandacht gaat uit naar de inzet van de onderzoeksgegevens voor monitoring van SNL doelstellingen. TBO's onderzoeken welke gezamenlijke monitoring van SNL doelen mogelijk is. Zij stellen een wervings- en opleidingsplan op. Ook kijken ze naar aanvullende scholing van actieve monitoringvrijwilligers. Tenslotte overleggen zij met de POFF's. TBO's bepalen welke faciliteiten en kennisdeling de monitoringvrijwilligers ondersteunen, zodat deze vanaf 2017 ingezet kunnen worden. Het tijdschrift Tussen Duin & Dijk, dat nu een belangrijk middel voor kennisdeling is, wordt in 2016 gecontinueerd.	
Activiteiten & planning	feb – mei april-sept elk kwartaal	Inventarisatie SNL monitoring door vrijwilligers Opstellen werving- en opleidingsplan monitoringvrijwilligers; overleg met POFF's Kennisdeling via Tijdschrift Tussen Duin & Dijk
Bedrag	Uren materialen totaal	€ 5.000 € 5.000 € 10.000
Uitvoering	LNH, i.s.m. AB, GNR, NM, PWN, RNH, SBB, WN	

f. Werving en opleiding nieuwe doelgroepen

Doelstelling	Inzicht krijgen in kansen, mogelijkheden en drempels om nieuwe doelgroepen te betrekken bij groen. De resultaten van de verkenning dienen als input voor een of meerdere projecten vanaf 2017 en verder.	
Resultaat 2016	▪ SWOT-analyse met conclusies en voor minimaal 3 verschillende doelgroepen die we als TBO nu niet of nauwelijks bereiken. ▪ Kennis van kenmerken als interesses, gebruiken, leefwijze, aanspreekvorm, lifestyle, mediagebruik, 'helden' van de 3 gekozen doelgroepen, voor zover er algemene uitspraken te doen zijn ▪ Een klankbordgroep tussen TBO's en vertegenwoordigers van de doelgroepen uit Noord-Holland is gevormd. ▪ Voor 1 doelgroep loopt een pilot	
Inhoud	Uitvoeren van een verkenning naar de wijze waarop nieuwe doelgroepen (meer) betrokken kunnen worden bij de groene leefomgeving in Noord-Holland en voor 1 doelgroep een pilot opzetten.	
Activiteiten & planning	jan-feb jan-maart feb-maart apr-jun jul-aug sept-dec	Peiling onder TBO-partners/provincie mogelijke nieuwe doelgroepen & deskresearch actuele ontwikkelingen Vertaling van reeds bestaande Nederlandse onderzoeken naar Noord-Holland m.m.v. onderzoekers Vorming klankbordgroep TBO-partners (input / criteria keuze doelgroepen) en vertegenwoordigers van de geselecteerde doelgroepen Kwalitatieve interviews onder gekozen doelgroepen & deskresearch kenmerken Verwerken resultaten in een visueel aansprekende vorm Start pilot met en voor 1 doelgroep, waaronder plan van aanpak en opleiding & begeleiding vrijwilligers
Bedrag	Uren	€ 17.000
	Materialen	€ 8.000
	Totaal	€ 25.000
Uitvoering	IVN, i.s.m. AB, GNR, LNH, NM, PWN, RNH, SBB, WN	

g. Groene academie werving & opleiding

Doelstelling	Efficiëntie bevorderen, nieuwe doelgroepen bereiken en opleiden. Communicatie naar vrijwilligers verbeteren.	
Resultaat 2016	▪ Minimaal 30 deelnemende organisaties met gezamenlijk aanbod van gemiddeld 25 opleidingsactiviteiten per maand ▪ Website is voorzien van slimme zoeksystemen en een matchingsmodule voor vraag en aanbod vrijwilligerswerk ▪ Communicatiecampagne leidt tot 35.000 bezoekers van de site in 2016 ▪ Twee inhoudelijke opleidingsprogramma's, gericht op nieuwe doelgroepen zijn geformuleerd ▪ Verdienmodel voor 2017 en verder	
Inhoud	IVN rolt de Groene academie met partners verder uit. De (digitale) infrastructuur voor werving, opleiding en kennisdeling wordt geoptimaliseerd en zo veel mogelijk geautomatiseerd. De partners van de Groene academie formuleren twee inhoudelijke opleidingsprogramma's rond actuele thema's bij de TBO. De communicatiecampagne die gestart is in 2015 wordt voortgezet. Het plan voor matching van vraag en aanbod vrijwilligers via de Groene academie wordt uitgevoerd. Tot slot zal de werkgroep een verdienmodel voor voortzetting van de Groene academie ontwikkelen in samenwerking met partners en belanghebbenden.	
Activiteiten & planning	jan-dec jan-jun jan-dec jan-dec jan-dec jan-maart feb-dec maart	Doorontwikkeling site: zoekstelsel optimaliseren, automatiseren back office, koppeling met kenniswebsites, activiteiten op landkaart zichtbaar, optimaliseren reserverings- en betalingssysteem Inhoudelijk opleidingsprogramma rond twee thema's Docentenpool en deelnemende organisaties uitbreiden Doorontwikkeling communicatiecampagne i.s.m. communicatie-afdelingen partners, w.o. proeftuin Groene Academie tijdens Dialoogdag Ondersteuning partners om opleidingsaanbod te ontsluiten Matching vraag en aanbod vrijwilligerswerk via de site Ontwikkelen verdienmodel, mogelijk uitbreiding naar andere provincies (onderdeel verdienmodel) Klankbordsessie voor vrijwilligers en aanbieders

Bedrag	Uren	€ 28.000
	Materialen	€ 17.000
	Totaal	€ 45.000
Uitvoering	IVN, i.s.m. GNR, PWN, LNH, MNH, SBB, WN	

Cluster 2: BINDEN & MONITOREN

h. Ondersteuning zelfstandige beheervrijwilligers

Doelstelling	Zelfstandig natuur- en landschapsbeheer faciliteren vrijwilligers ondersteunen en bestaande vrijwilligers behouden		
Resultaat 2016	▪ Advisering ecologie & natuurbeheer ▪ Uitleen 2000 gereedschappen & 100 machines ▪ Minimaal 200 transporten ▪ Kennisdeling		
Inhoud	Zelfsturende werkgroepen pakken activiteiten zelfstandig op, bepalen hun eigen werkdagen en organiseren de werkzaamheden in overleg met terreineigenaren. Landschap Noord-Holland geeft advies over ecologie, natuur- en landschapsbeheer, soortenbescherming & arbo en veiligheid. Waar nodig ondersteunt ze nieuwe groepen op locatie of bemiddeld ze tussen vrijwilliger en terreineigenaren. Vanuit het centraal gelegen gereedschappendepot distribueert zij honderden handgereedschappen en machines als maaimachines, bosmaaiers en motorkettingzagen. Vrijwilligers worden opgeleid om veilig met gereedschappen en machines om te gaan (zie project b.)		
Activiteiten & planning	doorlopend	Advisering voor vrijwilligers in beheer en ecologie Advies op locatie Cursusaanbod (zie project b van Cluster 2) Gereedschappendepot Distributie van gereedschappen Nieuwsbrieven, vakinformatie	
	oktober	Vrijwilligersdag	
Bedrag	Uren	€ 127.000	
	Materialen	€ 55.000	
	totaal	€ 182.000	
Uitvoering	LNH		

i. Ondersteuning educatie vrijwilligers

Doelstelling	Behouden en versterken van vrijwilligersafdelingen door hen zo goed mogelijk te ondersteunen en faciliteren	
Resultaat 2016	▪ Vrijwilligersconsulent ondersteunt 10 afdelingen ▪ Educatief en recreatief aanbod op Natuurwegwijzer.nl ▪ Provinciale ledendag ▪ Bereikmeting afdelingen	
Inhoud	IVN ondersteunt 10 lokale vrijwilligersafdelingen op het gebied van ledenwerving & PR. Daarnaast werkt IVN in projecten samen met de vrijwilligers aan educatie voor nieuwe doelgroepen vanuit maatschappelijk actuele thema's. In 2016 zullen we speciaal inzetten op het activeren van vrijwilligers die 'even' mee willen helpen en daarmee een nieuw soort betrokkenheid introduceren binnen de afdelingen. Vrijwilligersafdelingen worden verder bestuurlijk en communicatief ondersteund. De Noord-Hollandse ledendag geeft ruimte voor kennisuitwisseling. IVN onderhoudt de Natuurwegwijzer.nl. Deze website ontsluit het educatief aanbod van de IVN vrijwilligers. Voor de TBO's is de Natuurwegwijzer.nl de portal naar een toegankelijke natuur. De 10 IVN afdelingen bereiken gezamenlijk vele volwassenen en kinderen. Hun activiteiten en het bereik (zowel geografisch als aantallen) willen we op een visueel aansprekende manier zichtbaar maken.	
Activiteiten & planning	jan-dec Voorzitten en begeleiden van bestuurlijke overleggen van 10 afdelingen jan-dec Faciliteren regionale netwerken als Communicatiegroep, Natuur & Zorg groep en Team Nascholing jan-dec Ad hoc ondersteuning bij afdelingen, ondersteuning bij (wervings-) campagnes, PR, bestuurlijke vraagstukken en lokale samenwerking aug-nov Jaarlijkse provinciale ledendag IVN invullen en organiseren jan-dec Onderhoud Natuurwegwijzer.nl feb-apr Bereikmeting afdelingen (over peiljaar 2015)	
Bedrag	Uren	€ 26.000
	Materialen	€ 10.000
	totaal	€ 36.000
Uitvoering	IVN	

j. Ondersteuning weidevogelvrijwilligers

Doelstelling	Bescherming weidevogels door vrijwilligers mogelijk maken.
Resultaat 2016	▪ Ca 10 Start- en Slot- / Evaluatieavonden weidevogelgroepen / agrariërs ▪ 1 Provinciale coördinatoren dag NH voor weidevogelgroepen ▪ 1 cursus voor weidevogelvrijwilligers ▪ Praktijkbegeleiding in het veld ▪ Digitale gegevens over aantal nesten, broedparen en broedsucces in Noord-Holland ▪ Digitaal Jaarboek Weidevogels ▪ Faciliteren data-base, beschermingsmaterialen ▪ Afspraken over optimale samenwerking tussen (nieuwe) agrarische collectieven en de vrijwilligersondersteuning zijn verwerkt in jaarplan BbG 2016
Inhoud	Weidevogelvrijwilligers behouden en kennisniveau up-to-date houden. Landschap Noord-Holland begeleidt de vrijwilligers(groepen) bij de Weidevogelbescherming, geeft voorlichting aan betrokken agrariërs en werkt samen met agrarische natuurverenigingen en collectieven. Zij geeft 1 cursus voor ervaren vrijwilligers en veldcoördinatoren waarbij in 2016 het accent verschuift naar beheermonitoring- en broedresultaattellingen. In het veld krijgen weidevogelvrijwilligers begeleiding. Het Landschap (bege)leidt ca. 10 start- en slotavonden waar kennis en informatie wordt uitgewisseld tussen agrariërs en vrijwilligers. Verder overlegt zij met gebieds-, en veldcoördinatoren en agrarische natuurverenigingen c.q. collectieven, faciliteert de database weidevogelbescherming.nl en beschermingsmaterialen als nestbeschermers, stokken en nestregistratie-kaarten en veldboekjes. Begin 2016 spreekt Landschap Noord-Holland met de nieuwe opgerichte agrarische collectieven om te bekijken of de samenwerking op het gebied van vrijwilligers beter op de nieuwe structuur kan worden aangepast.

Activiteiten & planning	feb – maart	Cursusaanbod (zie project d van Cluster 2)
	feb – maart	Faciliteren materialen
	feb - juni	Afstemming agrarische collectieven
	maart – juni	Veldbegeleiding
	juni – sept	Gegevens vergaring
	juni - nov	Kennisdeling in slotbijeenkomsten
	Doorlopend	Onderhouden netwerk
		Beheer website www.weidevogelbescherming.nl
		Beheer website www.boerenlandvogels.nu
Bedrag	uren	€ 79.250
	materialen	€ 9.750
	totaal	€ 89.000
Uitvoering	LNH	

k. Dialoogdag en Eerste Hulp bij Groen

Doelstelling	Behouden van vrijwilligers door goed te luisteren en met hen in overleg te treden tijdens dialoog met provincies en natuurorganisaties. Activeren van de natuur geïnteresseerde Noord-Hollander die nog niet zelf actief in het groen is. Bevorderen van burgerinitiatieven.	
Resultaat 2016	▪ 30 inzendingen voor Eerste Hulp bij Groen ▪ 250 natuur geïnteresseerde burgers, vrijwilligers & beroepskrachten in Noord-Holland dragen bij aan de dialoog	
Inhoud	Tijdens de Dialoogdag gaan vrijwilligers, de provincie, de TBO's en andere organisaties met elkaar in dialoog over actuele vraagstukken. Eerste hulp bij Groen koppelt burgerinitiatieven aan de juiste experts en een jury reikt een prijs uit aan het beste initiatief van 2016. De Groene Academie is aanwezig met een proeverij van cursussen en lezingen.	
Activiteiten & planning	jan-jul	Communicatiecampagne: werving via social media, TBO's, provincie en andere groene organisaties en groene initiatieven in Noord-Holland. Afstemming met andere provinciale activiteiten gericht op werving van innovatieve groene ideeën. 250 natuur geïnteresseerde burgers, vrijwilligers & beroepskrachten in Noord-Holland enthousiasmeren en uitnodigen voor de Dialoogdag In samenspraak met vrijwilligers, TBO en provincie invulling aan de dag geven naar voorbeeld van editie 2015 Logistieke organisatie van de Dialoogdag / Eerste hulp bij groen
Bedrag	Uren	€ 15.000
	materialen	€ 12.000
	totaal	€ 27.000
Uitvoering	IVN, i.s.m. AB, GNR, LNH, MNH, NM, PWN, RNH, SBB, WN	

Cluster 3: COMMUNICATIE, SAMENWERKING & STURING

I. Fonds Betrekken bij Groen

Doelstelling	Mensen en organisaties (intern en extern) betrekken bij projecten.	
Resultaat 2016	minimaal 10 samenwerkingsprojecten gerealiseerd	
Inhoud	Het fonds stimuleert de samenwerking tussen partijen en organisaties binnen en buiten de groene sector. Vrijwilligersgroepen en organisaties kunnen projecten aandragen voor financiering uit het fonds. Bij de selectie wordt aandacht besteed aan innovatie en samenwerking met organisaties buiten de groene sector.	
Activiteiten & planning	feb - maart april mei en dec	Promotie & inschrijvingen Selectie door selectiecommissie Administratie & verantwoording
Bedrag	uren	€ 2.500
	materialen	€ 45.000 volledig ter beschikking aan projecten
	totaal	€ 47.500
Uitvoering	GNR, i.s.m. AB, LNH, PWN, RNH	

m. Samenwerking

Doelstelling	Samenwerking bestendigen, proces beheersen	
Resultaat 2016		▪ Samenwerking TBO's versterkt en structuur bestendigd. ▪ Gezamenlijk communicatieplan Betrekken bij Groen 2016 ▪ Analyse maatschappelijke ontwikkeling en gezamenlijk thema Betrekken bij Groen 2017 ▪ Financiële afronding Betrekken bij Groen 2016 en opstellen gezamenlijk Werkplan 2017. ▪ In het Jaarplan Betrekken bij Groen 2017 is de relatie duidelijk met het op te stellen programma Groen Kapitaal van de provincie
Inhoud		De samenwerking tussen TBO's onderling, met de provincie en met andere maatschappelijke organisaties, legt de basis onder het programma Betrekken bij Groen. In 2016 geven de TBO's de samenwerking verder vorm. Ze bepalen een gezamenlijke strategie voor de communicatie van Betrekken bij Groen 2016. Verder Gezamenlijk analyseren de TBO maatschappelijke trends, inventariseren ontwikkelingen op het gebied van mens en natuur en bepalen wat dit voor Betrekken bij Groen betekent. Dit resulteert in een gezamenlijk thema voor Betrekken bij Groen 2017. TBO's sluiten met Betrekken bij Groen 2017 aan op de aanpak van het nog op te stellen programma Groen Kapitaal. Een programmamanager, een stuurgroep, twee projectteams, en het TBO directeuren-, en beleidsmedewerkers-overleg zorgen in 2016 voor afstemming tussen de TBO's over de afzonderlijke activiteiten en projecten binnen Betrekken bij Groen.
Activiteiten & planning	jan - maart doorlopend juni – sept sept – nov	Verantwoording Betrekken bij Groen 2016 Overlegstructuur en informatievoorziening tussen TBO's onderling en met andere stakeholders Communicatieoverleg over communicatieplan Betrekken bij Groen 2016 Afstemming tussen stuurgroep, projectteams, denktanks en TBO Analyseren ontwikkelingen en bepalen thema 2017 Werkplan 2017

Bedrag	uren	€ 12.500
	materialen	-
	totaal	€ 12.500
Uitvoering	LNH, i.s.m. AB, GNR, IVN, MNH, NM, PWN, RNH, RSW, SBB, WN	

4. FINANCIËN

Onderdelen Betrekken bij Groen	Projectleider	Betrokken Partners	Begroting	Betrekken bij Groen	Alternatieve financiering
Cluster 1: WERVEN & OPLEIDEN					
a. Coördinatie en PR Landelijke Natuurwerkdag	LNH	AB, GNR, IVN, NM, PWN, RNH, SBB, WN	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
b. Opleiding samenwerkende beheer vrijwilligers	LNH	AB, GNR, NM, PWN, RNH, SBB, WN	€ 66.000	€ 63.000	€ 3.000
c. Werving en opleiding educatie vrijwilligers	IVN		€ 45.000	€ 45.000	
d. Opleiden Weidevogelvrijwilligers	LNH		€ 56.000	€ 56.000	
e. Werving & opleiding monitoring vrijwilligers en belangenbehartigers	LNH	AB, GNR, MNH, NM, PWN, RNH, SBB, WN	€ 10.000	€ 10.000	
f. Nieuwe doelgroepen	IVN	AB, GNR, LNH, MNH, NM, PWN, RNH, SBB, WN	€ 25.000	€ 25.000	
g. Groene academie werving & opleiding, backoffice	IVN	GNR, PWN, LNH, MNH, SBB, WN	€ 45.000	€ 45.000	

Onderdelen Betrekken bij Groen	Projectleider	Betrokken Partners	Begroting	Betrekken bij Groen	Alternatieve financiering
Cluster 2: BINDEN & MONITOREN					
h. Ondersteuning beheervrijwilligers en gereedschappendepot	LNH		€ 182.000	€ 167.000	€ 15.000
i. Ondersteuning educatievrijwilligers via vrijwilligersconsulent	IVN		€ 36.000	€ 36.000	
j. Ondersteuning weidevogelvrijwilligers	LNH		€ 89.000	€ 74.000	€ 15.000
k. Dialoogdag vrijwilligers en provincie en Eerste Hulp bij Groen	IVN	AB, GNR, LNH, MNH, NM, PWN, RNH, SBB, WN	€ 27.000	€ 27.000	
Cluster 3: COMMUNICATIE, SAMENWERKING & STURING					
l. Fonds Betrekken bij Groen	GNR	AB, LNH, PWN, RNH	€ 47.500	€ 47.500	
m. Samenwerking	LNH	AB, GNR, IVN, MNH, NM, PWN, RNH, RSW, SBB, WN	€ 12.500	€ 12.500	
Totaal			€ 641.000	€ 608.000	€ 33.000

BIJLAGE I. LIJST VAN TBO'S EN AFKORTINGEN

AB	Amsterdamse Bos
GNR	Goois Natuurreservaat
IVN	IVN Noord-Holland
LNH	Landschap Noord-Holland
MNH	Milieufederatie Noord-Holland
NM	Natuurmonumenten
POFF	Provinciale Organisaties Flora en Fauna
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf
RNH	Recreatie Noord-Holland
RSW	Recreatieschap West-Friesland
SBB	Staatsbosbeheer
SNL	Subsidieregeling Natuur- en landschapsbeheer
TBO	Terrein Beherende Organisaties Noord-Holland
WN	Waternet

BIJLAGE II. CYCLUS VAN ONDERSTEUNING

TBO's onderscheiden een cyclus in het betrekken van vrijwilligers bij natuur (figuur 2). Begeleiden van vrijwilligers vraagt om activiteiten in alle stadia van de cyclus. De cyclus geeft hiermee structuur aan het programma.

figuur 2. Cyclus van ondersteuning van vrijwilligers.

BIJLAGE III. LEESWIJZER PROGRAMMA EN DIN-MATRIX

In het Werkplan 'Betrekken bij Groen 2016' definiëren de TBO's de doelstellingen volgens de methode Programmatisch Management¹. Het hoofddoel en de subdoelen van Betrekken bij Groen zijn beschreven in hoofdstuk 2. De uitdagingen kunnen worden omschreven als 'ER-doelen'. Dit zijn doelen die bijvoorbeeld 'betER', 'meER' of 'efficiëntER' tot doel hebben.

De 'ER-doelen' koppelen de TBO's aan 'SMART-doelen'. Deze doelstellingen omschrijven wat zij in 2016 willen behalen. Ze zijn Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. De koppeling komt tot uiting in een Doelen-Inspanningen matrix (bijlage IV).

Voorbeeld

In bijlage IV is bijvoorbeeld te zien dat het subdoel 'betere afstemming op de kwantitatieve vraag (meer vrijwilligerswerk)' o.a. is vertaald naar de SMART doelstellingen:

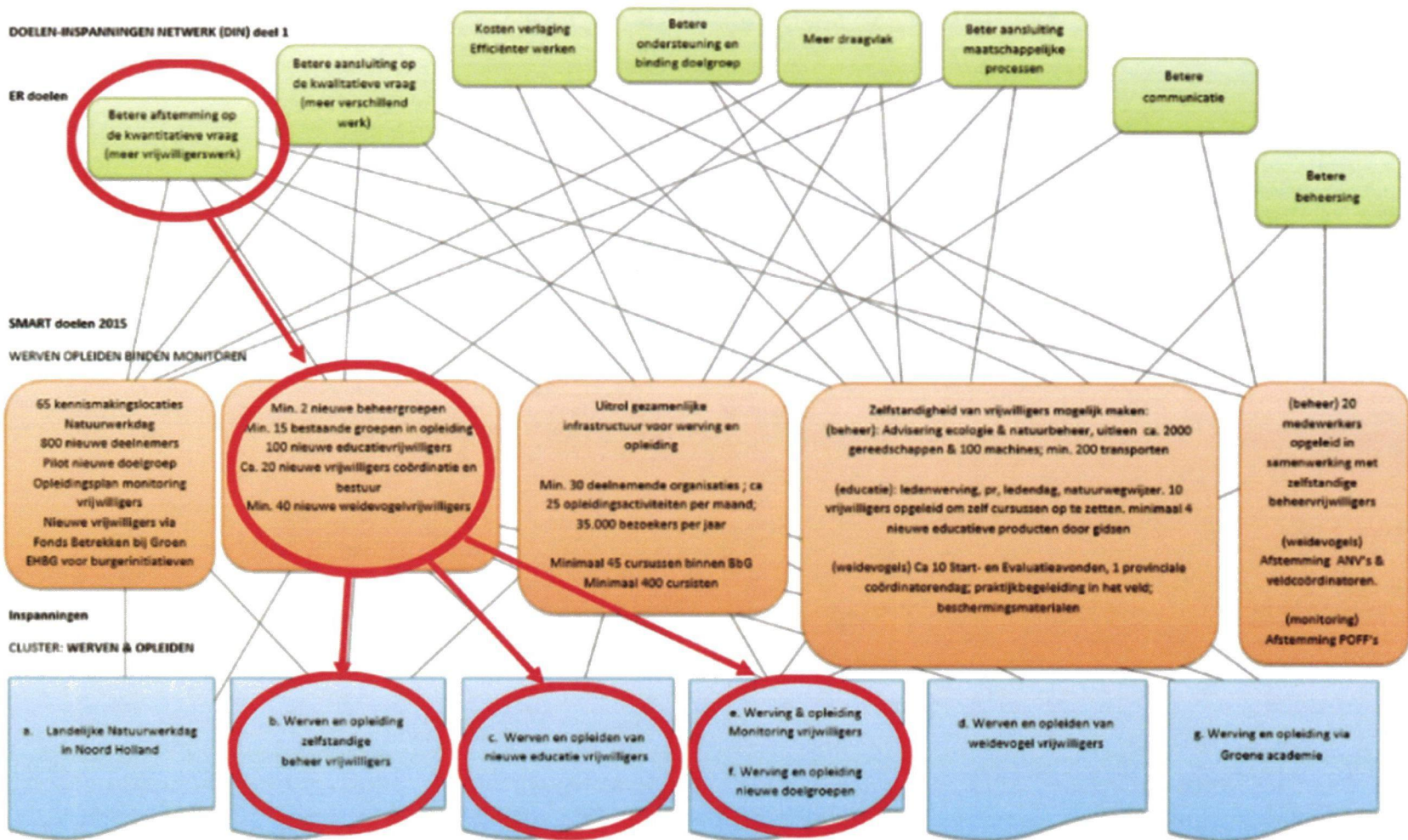
- Min. 2 nieuwe beheergroepen
- Min. 15 bestaande groepen in opleiding
- 100 nieuwe educatievrijwilligers
- Ca. 20 nieuwe vrijwilligers coördinatie en bestuur
- Min. 40 nieuwe weidevogelvrijwilligers

De 'SMART-doelen' koppelen de TBO's vervolgens aan projecten (zie bijlage IV). De projecten geven aan met welke inspanningen de doelen worden bereikt. Vervolgen wij het voorbeeld dat hierboven is beschreven, dan worden de opgesomde SMART-doelen behaald met o.a. de volgende projecten:

- Werven en opleidingen zelfstandige beheer vrijwilligers
- Werven en opleiden van nieuwe educatie vrijwilligers
- Werven en opleiden via Groene Academie

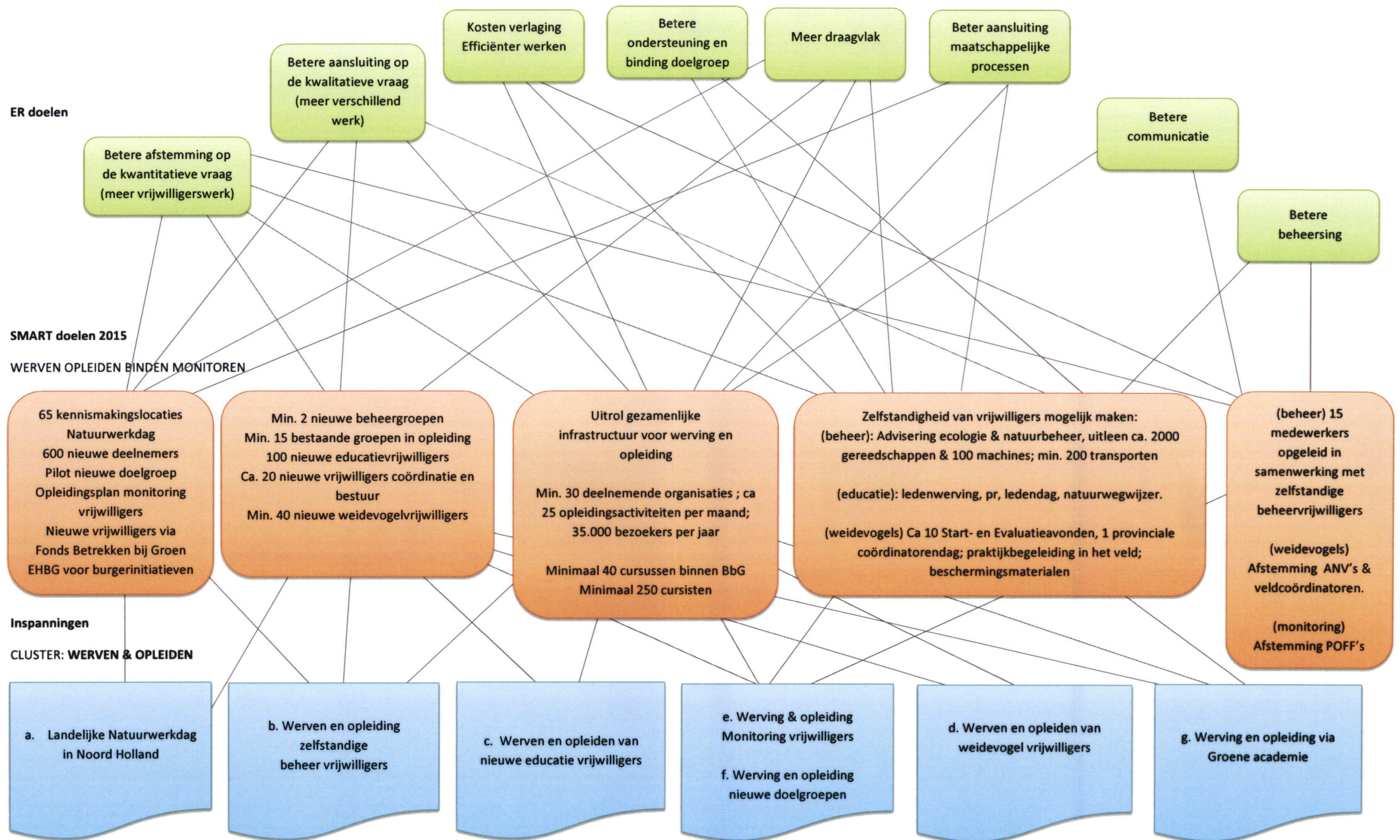
De koppeling van de 'ER-doelen' aan de 'SMART-doelen' en vervolgens aan de projecten, zorgt voor een integraal programma met activiteiten voor de ondersteuning van de 'groene vrijwilligers'. Het programma wordt door een programmamanager bestuurd met behulp van afgesproken criteria: tempo, haalbaarheid, efficiëntie, flexibiliteit en doelgerichtheid (THEFD). De projectteams van de TBO's maken afspraken over de criteria en stellen stuurplannen op.

¹ Tak, Th. van der & G. Wijnen, 'Programma Management', Kluwer 2006.

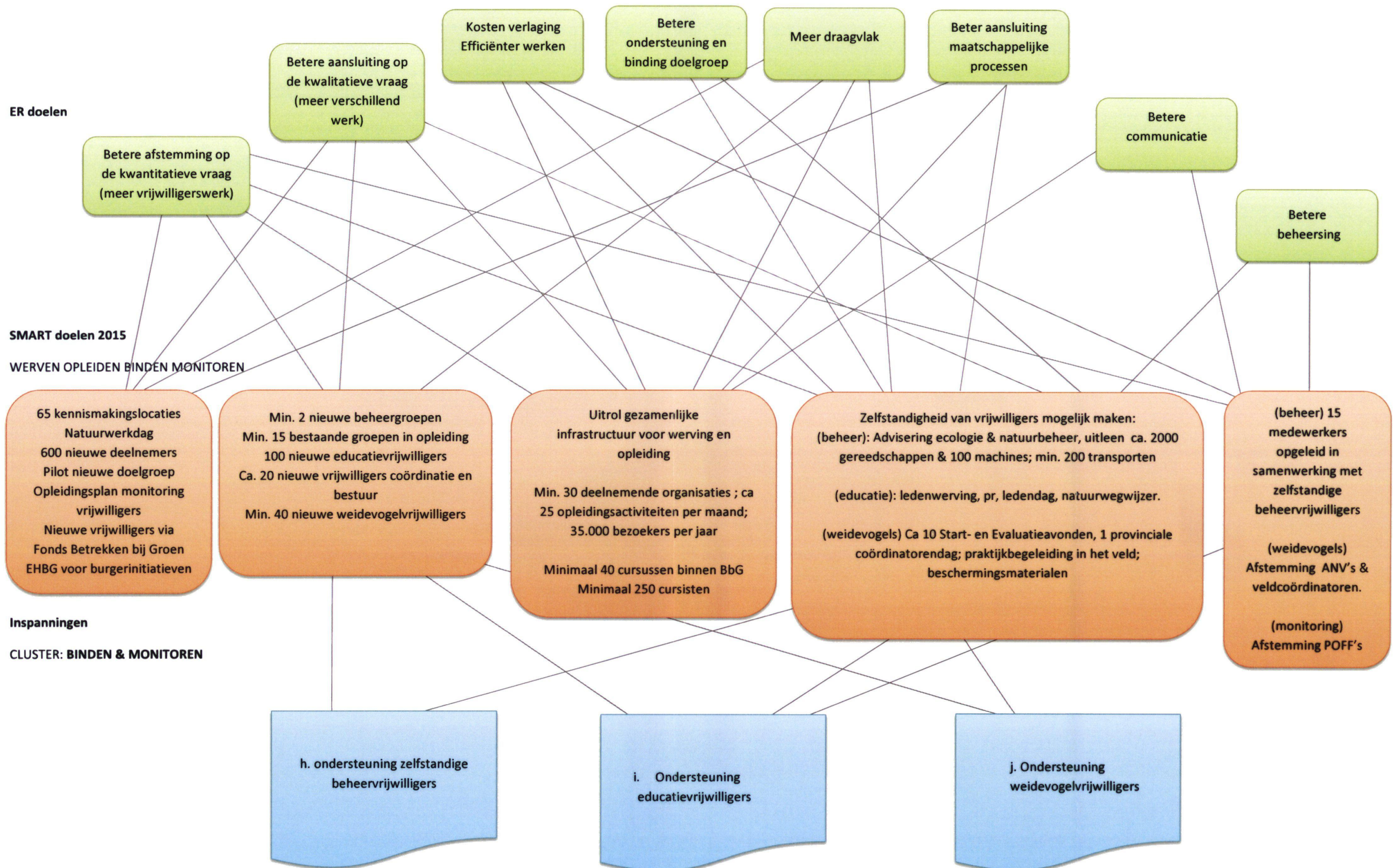

figuur 3 Leeswijzer Doelen-Inspanningen Matrix (DIN)

Bijlage IV. Doelen-Inspanningen (DIN) matrix 2016 (deel 1)

Bijlage IV. Doelen-Inspanningen (DIN) matrix 2016 (deel 2)

Bijlage IV. Doelen-Inspanningen (DIN) matrix 2016 (deel 3)

